KENTSEL DÖNÜŞÜM VE MEGA PROJELER 'HAZIR BETON'A DOPİNG OLDU

Hazırlayan: **MEHMET HANİFİ GÜLEL**

Kentsel dönüşüm kapsamında 20 yılda yedi milyon konutun inşa edilecek olması ve üçüncü havalimanı ile Çanakkale 1915 Köprüsü gibi mega projeler hazır beton sektörüne doping oldu. Sektör temsilcilerine göre, gerek beton yollar, gerekse kentsel dönüşüm projeleri sektördeki iş hacmini orta vadede artıracak.





109
Milyon metreküp
TÜRKİYE'NİN 2016 YILI HAZIR BETON ÜRETİMİ

80
Milyon ton
TÜRKİYE'NİN 2016 YILI KLİNKER ÜRETİMİ

495
Milyon dolar
TÜRKİYE'NİN 2016 YILI ÇİMENTO İHRACATI

Fotoğraflar: *Dünya Gazetesi Fotoğraf Arşivi*

Türkiye'de son yıllarda inşaat sektöründeki gelişmelere paralel büyüme gösteren hazır beton ve çimento sektörü, yeni dönemde beton yol ve kentsel dönüşüm projelerine odaklanarak büyümesini sürdürmeyi hedefliyor. Asfalt yollara alternatif olarak gösterilen beton yollar için 2016'nın Aralık ayında Karayolları Genel Müdürlüğü'nün (KGM) şartname yayımladığını hatırlatan sektör temsilcilerine göre, söz konusu şartname ile önü açılan beton yollarla, hazır beton ve çimentoya olan talebin artması bekleniyor. Ayrıca kentsel dönüşüm kapsamında 20 yılda yedi milyon konutun inşa edileceği öngörülen sektörde, kentsel dönüşümde yıllık ortalama yedi milyon olmak üzere toplamda yaklaşık 140 milyon ton çimentonun tüketileceği tahmin ediliyor. Bunların yanı sıra Üçüncü Havalimanı ve Çanakkale 1915 Köprüsü gibi büyük çaplı projelerin de sektöre sunduğu katkının sürdüğünü belirten sektör temsilcilerine göre, gerek beton yollar, gerekse kentsel dönüşüm projeleri sektördeki iş hacmini orta vadede artıracak.

İnşaat alanında devam eden kamu ve özel sektör yatırımları sonucunda yakaladığı büyüme performansıyla beton üretiminde 2009'dan bu yana Avrupa'da lider olan Türkiye, Çin, Hindistan ve ABD'nin ardından global pazarın da en büyük dördüncü pazarı konumunda bulunuyor. Üretim miktarının yanı sıra kalite açısından da Avrupa'nın önüne geçen Türkiye hazır beton ve çimento sektörü, yurt ekonomisine sunduğu katkıyı da artırıyor.



Yüzde 40'a yakın maliyet avantajı var

2016 yılında Türkiye'nin ekonomik anlamda elde ettiği yüzde 2.9'luk büyümeye hazır beton ve inşaat sektörünün kayda değer oranda katkı sağladığına vurgu yapan sektör temsilcilerine göre, hazır beton ve çimento 2016 yılı itibarıyla ulaştığı 16.4 milyar liralık ciro, 38 bini aşan istihdam hacmi ve yıllık 109 milyon metreküp hazır beton üretimiyle inşaat sektörünün temel iş kolunu oluşturuyor.

Yeni dönemde hazır beton kullanım alanlarını geliştirmeye yönelik çalışmalarını hızlandıran sektör, son dönemde alternatiflerine göre yaklaşık yüzde 40'a varan maliyet avantajı sağlayan beton yol çalışmalarına odaklandı. Mevcut yollara kıyasla 15 ila 40 yıl ömrü bulunan beton yollar, aynı zamanda çevre dostu ve tamamen yerli hammaddeye dayalı olmasıyla avantaj sağlıyor.

Özellikle KGM'nin bu yönde yayınladığı şartnameyle yurt genelindeki ulaşım ağında beton yol uygulamasına olanak sağlanmasının sektör açısından büyük önem taşıdığını belirten sektör temsilcilerine göre, beton yolların yanı sıra Türkiye'de devam eden kentsel dönüşüm projeleri ile yol yapım çalışmalarıyla sektörün iş hacmi orta vadede kayda değer oranda artacak.

Yılın ikinci yarısında artış bekleniyor

Türkiye Hazır Beton Birliği (THBB) tarafından her ay açıklanan sektör raporunda



Haziran ayı endeks sonuçlarına göre inşaat sektöründeki hareketliliğin yılın ikinci yarısında artacağına dikkat çekiliyor. İnşaat faaliyetlerindeki hareketlenmeyle birlikte inşaat sektörünün Türkiye'nin ekonomik büyümesine ikinci çeyrekte daha fazla katkı sağlayacağının vurgulandığı rapora göre, Türkiye inşaat sektörü 2016 yılının ilk çeyreğinde yüzde 5.4, bu yılın ilk çeyreğinde ise yüzde 3.7 oranında büyüdü. Son dönemde inşaat sektöründeki hareketlenmeye paralel büyümesini sürdüren Türkiye hazır beton sektörünün de yıllık ortalama yüzde 10'luk büyüme ile 2018 yılında 20 milyar TL'lik bir ciroya ulaşması bekleniyor.

Hazır betonun yanı sıra çimentoda da olumlu gelişmeler yaşanıyor. Çimentoda bugün itibarıyla yıllık 80 milyon ton üretim kapasitesine ulaşan Türkiye'de, 54'ü entegre ve 18'i öğütme olmak üzere 72 fabrika faaliyet gösteriyor. Söz konusu fabrikalarda ise yaklaşık 18 bin kişi istihdam ediliyor. Klinker, yani eşdeğer çimento üretiminde de artış kaydeden Türkiye, 2016 yıl sonu itibariyle 80 milyon ton üretim kapasitesine ulaştı.

Üretim kapasitesi ne olacak?

Klinker üretiminin, planlanan kapasite artırımı yatırımlarıyla yıl sonunda 82.5 milyon tona, 2018 yılında ise 85 milyon tona ulaşması öngörülüyor. Eşdeğer çimento üretim kapasitesinin ise 110 milyon tona ulaşması bekleniyor.

Çimento üretiminde Avrupa'da lider konumda bulunan Türkiye, global çimento pazarında ise Çin, Hindistan ve ABD'nin ardından dördüncü sırada yer alıyor. Türkiye'yi İran takip ediyor.

Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği'nden (TÇMB) alınan verilere göre, Türkiye çimento sektörü 2016 yılında 77 milyon ton üretim ile yaklaşık 2.8 milyar dolarlık ciroya ulaştı. Aynı dönemde sektörün ihracatı, 495 milyon dolar şeklinde gerçekleşti. Bu yılın ilk dört ayında çimento üretimi 2016'nın aynı dönemine göre yüzde 5.9'luk düşüş yaşayan Türkiye, söz konusu çimento üretiminin de yaklaşık yüzde 12.6'sını ihraç etti.

Hedef pazarlar güncellendi

2016 yılında yaklaşık 100 ülkeye çimento ihracatı yapan Türkiye, genel olarak ihracatın büyük bölümünü ise Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerine gerçekleştiriyor. Ancak son dönemde söz konusu bölgelerde yaşanan siyasi ve ekonomik olumsuzluklar nedeniyle Türkiye, hedef pazarlarını Batı Afrika, Kuzey ve Güney Amerika ülkeleri olarak güncelledi. Türkiye'nin 2016 yılında en çok ihracat yaptığı ülke ise 1.1 milyon ton ile Suriye oldu. Bu yılın ilk beş ayında da Suriye'ye yaklaşık 640 bin ton ihracat yapıldı. Yılın ilk dört ayında iç satışlarda yüzde 5.3, ihracatta ise yüzde 0.3 oranında düşüş yaşayan Türkiye çimento sektörü, bölgesel olarak da en büyük düşüşü Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun dışındaki bölgelerde yaşadı.

"HAZIR BETONDAKİ HAREKETLİLİK HALEN İSTENİLEN SEVİYEDE DEĞİL"



Yavuz IŞIK
Avrupa Hazır Beton Birliği (ERMCO) ve Türkiye Hazır Beton Birliği (THBB) Yönetim Kurulu Başkanı

Hazır betondaki hareketlilik halen istenilen seviyede değil. 'Hazır Beton Sektör Raporu'nda yapılan analizlere göre, 2018 yılında Türkiye hazır beton sektörü, yıllık ortalama yüzde 10'luk büyümeyle 20 milyar liralık ciroya ulaşacak.

Referandum sonrasında yapı sektöründeki hareketlenmeyle birlikte inşaat sektörünün yurt ekonomisine bu yılın ikinci çeyreğinde daha fazla katkı sağladığını belirten Avrupa Hazır Beton Birliği (ERMCO) ve Türkiye Hazır Beton Birliği (THBB) Yönetim Kurulu Başkanı Yavuz Işık, Haziran ayı Hazır Beton Endeksi sonuçlarına göre inşaat sektöründe hareketliliğin yılın ikinci yarısında artacağına dikkat çekti. 2016'nın ilk çeyreğinde yüzde 5.4 büyüyen inşaat sektörünün, bu yılın ilk çeyreğinde ise yüzde 3.7 büyüdüğünü söyleyen Işık, "Hazır Beton Endeksi bize, ikinci çeyrekte inşaat sektörünün büyümeye katkısının daha yüksek olacağını gösteriyor. Bununla birlikte raporda Beklenti Endeksi değerleri geçtiğimiz aya kıyasla yüzde 0.3 arttı. Beklenti Endeksi'ndeki bu artış, inşaat sektöründe hareketliliğin yılın ikinci yarısında hızlanacağına işaret ediyor" dedi.

Türkiye'de hazır beton üretiminin seksenli yılların ikinci yarısında yaygınlaştığını dile getiren Işık, THBB'nin kurulduğu 1988 yılında yıllık 1.5 milyon metreküp beton üretildiğini hatırlattı. Söz konusu rakamı bugün itibarıyla 109 milyon metreküpe ulaştığına dikkat çeken Işık, bu büyüme performansıyla Türkiye'nin 2009'dan bu yana Avrupa'nın lider beton üreticisi konumda bulunduğunu belirtti.

Avrupa ortalamasının üstüne çıkıldı

Türkiye'nin hazır beton dayanım sınıfları bakımından Avrupa ortalamasının üstüne çıktığına vurgu yapan Işık, C25 ve üstü dayanım sınıfındaki beton kullanım oranında yüzde 92 ile listenin en üstlerinde yer aldıklarını söyledi. THBB'nin kaliteli, doğru, çevreye duyarlı ve sürdürülebilir beton üretimi ve kullanımının yaygınlaşmasını sağlamak, sektörü daha ileriye taşımak amacıyla çalıştığını belirten Işık, "THBB olarak globaldeki gelişmeleri yakından takip ediyoruz. Akademisyenlerle yürüttüğümüz ortak çalışmalarımızla yenilikler konusunda sektöre öncülük ediyoruz. Sektörde, son teknolojilerle ve yüksek dayanım sınıfında beton üretiliyor. Firmalar, yeni trendleri kolaylıkla yakından takip edebiliyor. Düzenlediğimiz etkinlikler sayesinde birçok ülkeden beton üreticileriyle bir araya gelip, fikir alışverişinde bulunabiliyoruz" diye konuştu.

Yıllık 109 milyon metreküp hazır beton üretiliyor

Hazır beton ve inşaat sektörlerinin yurt ekonomisi açısından büyük önem taşıdığını kaydeden Işık, hazır beton sektörünün 16.4 milyar lira ciro, 38 bini aşan istihdam hacmi ve yıllık 109 milyon metreküp hazır beton üretimiyle inşaat sektörünün en temel iş kolunu oluşturduğuna dikkat çekti.

THBB'nin hazır beton sektöründeki gelişmelerin takip edilmesi, sektörü etkileyecek gelişmelerin önceden fark edilip gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak amacıyla 'Hazır Beton Endeksi'ni hazırladığını bildiren Işık, "Stoklanamayan ve aynı zamanda inşaat sektörünün en temel girdisi konumundaki hazır betonun tüketiminin anlık takip edilmesine imkân tanıyan Hazır Beton Endeksi Haziran ayı raporuna göre; Aralık ayından bu yana artış gösteren Faaliyet Endeksi Haziran ayında mevsimselliğin etkisiyle kısmi bir azalma gösterdi" dedi.

Endekste durum ne?

Yüzde 0.6 azalma kaydeden Güven Endeksi hariç diğer üç endeksin, Haziran ayında 100 değeri üzerinde gerçekleştiğini bildiren Yavuz Işık, Haziran ayında en yüksek değerin Beklenti Endeksi'nde görüldüğünü açıkladı. Söz konusu durumun mevsimselliğin etkisiyle azalma kaydeden Beklenti Endeksi'nin yeni dönemde yükseleceği anlamına geldiğini söyleyen Işık, yayımladıkları Hazır Beton Raporu'nda, üç aydır 100 değerinin üzerinde bulunan Faaliyet Endeksi'nin mevsimselliğe rağmen 2017 yılı Haziran ayında eşik değerin üzerinde kaldığını açıkladı.

Güven Endeksi'nin halen 100 değerine ulaşmadığını bildiren Işık, "Bu, hazır betondaki hareketliliğin halen istenilen seviyede olmadığını gösteriyor. Beklenti Endeksi değerleri geçtiğimiz aya kıyasla yüzde 0.3'lük bir artış gösterdi. Beklenti Endeksi'ndeki bu artış, inşaat sektöründe hareketliliğin yılın ikinci yarısında artacağı anlamına geliyor" şeklinde konuştu.

20 milyar liralık ciro

Hazır beton sektörünü bilimsel olarak analiz eden 'Hazır Beton Sektör Raporu'nu kısa süre önce açıkladıklarını kaydeden Yavuz Işık, raporun deprem kuşağındaki Türkiye için ilk defa iktisadi olarak 'hazır beton sektörü kalite denetim sistemi'nin önemini ortaya çıkardığını vurguladı. Işık, raporda yapılan analizlere göre, 2018 yılında Türkiye hazır beton sektörünün yıllık ortalama yüzde 10'luk büyümeyle 20 milyar liralık ciroya ulaşacağı bilgisini verdi.

"HEDEF PAZARLAR, BATI AFRİKA İLE KUZEY VE GÜNEY AMERİKA"



M. Şefik TÜZÜN
Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği (TÇMB) Yönetim Kurulu Başkanı

Sektör, hedef pazarlarını Batı Afrika, Kuzey ve Güney Amerika olarak belirledi. Düşük enerji maliyetleri avantajına sahip olan İran'ın ihracatta uluslararası pazarlarda daha da hakimiyet kurması bekleniyor.

Türkiye Çimento Müstahsilleri Birliği (TÇMB) Yönetim Kurulu Başkanı M. Şefik Tüzün, sektörün Üçüncü Havalimanı, Çanakkale 1915 Köprüsü, Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve İzmit Körfezi gibi büyük çaplı projeler sayesinde gelişimini her geçen gün artırdığını söyledi.

Tüzün, "Karayolları Genel Müdürlüğü 2016 yılının Aralık ayında Beton Yollar Şartnamesi'ni yayımladı. Böylece yurt genelindeki ulaşım ağında beton yol uygulamasının yapılması önünde önemli bir engel aşıldı. Ayrıca, kentsel dönüşüm projeleri kapsamında 20 yılda 7 milyon konut inşa edileceği öngörülüyor. 20 yıl boyunca kentsel dönüşüm ile tüketilecek çimento miktarının yaklaşık 130-140 milyon ton olacağı tahmin ediliyor. Bu da sektörün gelişimi için önem taşıyor" diye konuştu.

Sektörün 2016 yılında 77 milyon ton üretimle yaklaşık 2.8 milyar dolar ciroya ulaştığı bilgisini veren Tüzün, ayrıca yapılan çimento ihracatından da 495 milyon dolarlık gelir elde edildiğini söyledi. Bu yılın ilk beş ayında çimento üretiminin 2016'nın aynı dönemine göre yüzde 3.6'lık düşüş yaşandığını bildiren Tüzün, söz konusu dönemde üretilen çimentonun yüzde 11.6'sının ise ihraç edildiğini aktardı.

2017 yılı Ocak-Mayıs döneminde iç satışlarda yüzde 2.5, ihracatta ise yüzde 0.6 oranında düşüş yaşandığını açıklayan Tüzün, "İç satışlarda bölgesel bazda en yüksek düşüş Ege ve Akdeniz bölgelerinde yaşandı. Bu yılın ilk çeyreğinde çimento iç satışlarında, Ocak ve Şubat aylarındaki zorlu kış koşulları sebebiyle düşüş oldu. Satışlar Mart ayında bir miktar toparlansa da Nisan ayında yine geriledi" şeklinde konuştu.

İhracatta ilk sırayı Suriye aldı

Türkiye'deki çimento üreticilerin 2016 yılında yaklaşık 100 ülkeye ihracat gerçekleştirdiğini ve ihracatta ilk sırayı 1.1 milyon ton ile Suriye'nin aldığını söyleyen Tüzün, TÜİK verilerine göre bu yılık ilk yarısında yaklaşık 750 bin ton ile en çok Suriye'ye ihracat yapıldığını aktardı.

Sektörün büyük oranda Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerine ihracat yaptığına dikkat çeken Tüzün, şöyle devam etti: "Ancak son dönemde söz konusu bölgelerde yaşanan gelişmelerden ötürü sektör, hedef pazarlarını Batı Afrika, Kuzey ve Güney Amerika olarak belirledi. İhracat alanında bir diğer sorunun ise İran'a uygulanan ambargonun kalkması durumunda düşük enerji maliyetleri avantajına sahip olan İran'ın ihracatta uluslararası pazara daha da hakimiyet kurması bekleniyor. Bunun yanı sıra Suudi Arabistan'da ihracat yasağının kalkmasıyla ülkenin, bölgede önemli bir aktör olarak karşımıza çıkması bekleniyor."

Beton yol ve beton bariyer kullanımının asfalt yollara göre daha ekonomik olduğuna vurgu yapan Tüzün, bununla birlikte beton yollar tamamen yerli hammaddeye dayalı, daha dayanıklı, çevre dostu ve daha uzun ömürlü olduğunu söyledi. Asfalt yolların üç ila beş sene içinde bakım gerektirirken, beton yolların yapımından 15 ile 20 yıl sonrasında bakım gerektirdiğinin altını çizen Tüzün, "Beton yolların tercih edilmesi durumunda, asfalt yolların yıllık bakım masrafı yerine her yıl bir Avrasya Tüneli yatırım maliyeti kadar tasarruf yapmak mümkün. Ayrıca, Türkiye'nin bir yıl içinde asfalt uygulama süresi yılın 5-6 ayı hariç diğer zamanlarda yapılamıyor. Mevcut yollara kıyasla yüzde 40 daha ekonomik olan ve dayanım ömrü 15 ile 40 yıl arası olan beton yolların yol ağında kullanımının artmasını bekliyoruz" dedi.

"7 milyon ton ek yakıt üretimi mümkün"

Türkiye çimento sektörünün birincil yakıt ve hammaddelerin kabul kriterlerine uygun atıklarla üretim yaptığını belirten Tüzün, 2008 yılında 88 bin ton olan alternatif yakıt kullanımının 2015'te yaklaşık 600 bin tona ulaştığını duyurdu. Türkiye'nin yıllık çöp üretiminin yaklaşık 28 milyon ton olduğunu söyleyen Tüzün, bu çöpleri bertaraf ederek 7 milyon ton ek yakıt üretimin mümkün olduğuna dikkat çekti. Çimento fabrikaları çöplerden üretilen ek yakıtın belirli oranlarda, kömür ve petrol koku gibi konvansiyonel yakıtların yerine kullanabileceğini belirten Tüzün, şunları söyledi: "Konvansiyonel yakıtlara göre kalori değeri ve özellikleri daha düşük olmasına rağmen, çimento sektörünün ek yakıtlara belirli bir bedel ödemesiyle belediyelere gelir sağlanabilir. Çöplerden üretilen ek yakıt kullanımı petro kok ithalatının yaklaşık 3 milyon ton azalmasını ve dolayısıyla cari açığın yılık yaklaşık 300 milyon dolar azalmasına katkı sağlayacak. Bu sayede döngüsel ekonomi kapsamında alternatif yakıt kullanımıyla doğal kaynaklar korunarak fosil yakıtları yüzde 30 azaltmak mümkün."